

SANTA EUGÈNIA

REVISTA LOCAL PER A LA DIVULGACIO I LA CULTURA

PAU, AMOR, I
BONES FESTES A TOTHOM

EDITORIAL

! MOLTS D'ANYS I BONES FESTES !

No podriem de cap manera en aquest article editorial deixar de donar-vos els "MOLTS D'ANYS" i les "BONES FESTES".

Els "Molts d'Anys", perquè entre nosaltres significa el sentiment contrari a la maldició de la mort, significa la VOLUNTAT DE VIDA en comú; per això té una resposta molt arrelada dins Mallorca: "EN VIDA VOSTRA".

I el desig de "BONES FESTES" en el sentit més ample de la paraula. Tots necessitam festa; tots necessitam sentir fer festa en comú, sentir que els altres també en fan, i ho passen bé. És alegrar-se de la felicitat dels altres. Tots necessitam celebrar les nostres coses grans, o com a cristians, o com a poble, o com a família, o com a persones. Però hi ha tantes de coses que amenacen rompre la pau i l'amor, és a dir, les possibilitats de fer festa, que el desig d'unes "BONES FESTES", ennobleix el cor i els llavis del qui ho desitja, i son una benedicció coral a la persona que ho desitjam.

La rutina pot ser també un enemic gran d'aquestes dues expressions de felicitat; per això hem volgut glosar aquests dos desitjos populars i profunds a la nostra consciència col·lectiva, i destacar-los com a objectius a defensar cada un de nosaltres, per un temps de NADAL millor, i per unes millors persones que celebren el temps de NADAL.

De tot cor:

"Molts d'anys" i "Bones Festes"!

EDITORIAL	1 ^a PLANA
INDEX	2
ESGLÉSIA: CARTA CRISTIAN N ^o 21	3
LA MARE DEL NIN	4
SOBRE LES PRESONS	5
NOTICIARI	6
DEMOGRAFIA	7
LLIBRES	8-9
CAMPANYA "DENTS NETES".CIM.	10
CULTURA POPULAR:"PORTOL..."	11
PLA GENERAL DE SANITAT (G.B.)	12
MUSICA ROCK	13
ENTREVISTA AMB "EN TOLO VERD"	14-17
NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA	18
HISTORIA DEL POBLE	19
RECO DELS POETES	20 i 22
CINEMA	21
ELS NOSTRES LLINATGES	23
MUSCIA CLASSICA	24
DEPORTS	25-27
CUINA	28
PASSATEMPS	29

'REVISTA'
"SANTA EUGÈNIA"

N° 21.25 DE DECEMBRE DE 1986.PUBLICACIÓ BIMENSUAL

REVISTA LOCAL PER LA DIVULGACIÓ I LA CULTURA

DEPOSIT LEGAL PM 625 / 1983

EDITAT I IMPRÈS A LA PARRÒQUIA DE SANTA EUGÈNIA(MALLORCA)

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:C/J.ANT.12. 07142.SATA EUGÈNIA

EQUIP DE REDACCIÓ: NadalTrías Orell,Bernat Sureda Canyelles, Mª Antònia Parets Amengual, Pep Mulet Canals, Antònia Campaner Mulet, Miquel Coll Isern, Juana Mª Jaume Rigo, Margalida i Mª Magdalena Llabrés Serra, i Xisco Grau, amb la col.laboració d'altres persones per a la confecció manual de la revista a multicopista.

EQUIP DE DISTRIBUCIÓ: Catalina Miralles, Crespi, Maria Pilar Bascuñana Coll i Cati Rosa-Canyelles Mariano.

CARTA CRISTIANA

Nº 21

ALS CRISTIANS I PERSONES
DE BONA VOLUNTAT
DE SANTA EUGÈNIA

Estimats amics:

No pot ser.

No pot ser de cap manera.

Després de donar-li voltes moltes vegades, molts d'homes, ara i abans, han dit que no pot ser.

No pot ser de cap manera entendre perquè Déu, per venir a nosaltres, es va voler fer un home com nosaltres, de la manera pobre com Ell ho va fer.

No pot ser de cap manera, a no ser que comencem a fer el mateix camí (!Encara que no molt convençuts!), que Jesús va fer, però, al revés.

Nosaltres no som Déu (¿o sí?). ¿No nos ho sentim un poc de vegades?. Però no, no ho som. Hem de començar per reconèixer lo que som: simples criatures humanes; el sebre lletra, l'haver estudiat molt, esser molt llest, sebre comandar un ordenador, etc., no nos fa de més categoria.

Fitxau-vos que un infant petit, per mirar son pare, mira per amunt; però passa que els homes mos sentim més grans que Déu, i per trobar-lo miram per avall.

La cosa és senzilla. Sebre mirar per amunt. Sebre mirar d'abaix per amunt, com un nin petit cap a son Pare.

Així, per ventura, entendrem per què Déu fa coses que no entenem.

Jo, personalment, vos ho desig de tot cor.

I, Bones Festes!

Nadal Trías Orell, Pvre.

LA MARE DEL NIN

UN COR RECEPTIU I GENERÓS

EL COR DE LA MARE DE DÉU és obra d'artesanía. Tots NOSALTRES hem nascut en pecat, que vol dir amb gèrmens de desamor. A mida que nos anam obrint al món, el nostre cor sent la temptació de tancar-se per protegir-se. I hi queim, perquè som fills d'UNA LLARGA TRADICIÓ d'egoismes. Nos costa dir un sí net a Déu i als homes. Cercam excuses i pretextos per no haver-nos d'obrir incondicionalment al misteri de l'altre, encara que aquest altre sigui Déu. El nostre cor és un presoner més o manco voluntari del propi tancament.

LA PARAULA DE DÉU nos interpel·la i amb la seva força destructora esbuca tot el sistema de defenses que nos havíem muntat. I nos rescata, és a dir: retorna a Déu i als homes el cor que s'havia reclòs en sí mateix. És un treball que hem d'emprendre cada dia novament.

La mare de Déu va ser preservada de l'agonia i la vergonya d'anar-nos creant barreres. Va ser redimida per endavant d'aquest penós destí de tancament. El seu cor ja de bon començament va ser un cor RECEPTIU que ho acollia tot sense reserves. Una obra mestre d'artesanía. La seva resposta final a les paraules de Gabriel a l'anunciació denota una capacitat de rebre sense vanitat, i de donar sense dramatismes.

UNA DONA PER ALS ALTRES

Redimida per gràcia del pes feixuc de tants d'egoismes com a nosaltres nos marquen, la Mare de Déu pogué ser totalment UNA DONA PER ALS ALTRES. Havia de ser mare de Jesús, el Fill que Déu envià al món per salvar-lo, i no l'hi havia de posar ni el mínim obstacle a l'obra redemptora. Havia de ser que el seu cor no s'aferràs a res, ni ningú:

NO ES COSA FÁCIL, SER MARE: i molt manco mare de Jesús, l'home que no es pertanyia, que era tot per a Déu i per als homes. La seva mare no li havia de ser, ni inconscientment, cap obstacle. Per això Déu la preservà, ja des del primer instant de la seva concepció, de tot pecat i de tota tara.

Tota ella havia de ser VERITAT, sense hombra de mentida, per poder realitzar la promesa de victòria sobre el temptador dels homes, del qual neix precisament la mentida. Havia de ser LLUM tota ella sense ni un vel de fosc, per poder ser mare del qui és Llum del món. Havia de ser tota ella NATURAL, sense artifici de cap casta, per poder ser lloc d'encarnació d'aquell que senzillament és! Una obra d'artesanía. Com al començament del món, Déu podia també ara abocar-se sobre la seva criatura i admirar-ne la bellesa resplendent.

UNA VIDA AGRAÏDA

La Mare de Déu és PURA ACCIÓ DE GRÀCIES a la glòria del Senyor. Tota la seva vida és una vida agraïda. La Mare de Déu no alaba: és tota ella alabança. Senzillament, la Mare de Déu és! Allò que nosaltres nos esforçam per mig esser ara i esperam ser plenament un dia, Maria ho és de bon començament sense cap destorb: ESTIMA COM ES ESTIMADA i mai no juga amb l'amor. Conseqüència del pecat és aquesta tendència a jugar amb l'amor. Maria en va ser guardada. El cor de la Mare de Déu és una obra d'artesanía, capaç ja de bon començament de deixar entrar Déu amb tot el seu misteri i sense condicions en la pròpia vida i d'entrar sense por en la vida de Déu.

Però no ho és per a ella. No hi cap mare que sigui per a ella allò que és. Sempre ho és per als fills. Ho va ser per a Jesús i ho és per a nosaltres. Maria, quan alçava els ulls, mai no veia miralls, sempre trobava finestres. Era una dona, una gran dona, que Déu va preparar per a Mare del Fill d'aquella manera i amb aquella delicadesa amb què només Déu sap treballar.

D'UNA CARTA DEL P. COLLART, PARE BLANC,
DIRIGIDA A BARTOMEU SUAÚ, (7-11-86)

Les parròquies de Gitongo i de Munanira han estat tancades pels governadors de Gitenga i de Muramya, com també les seves sucursals.

És magnífic lo que va passar a Gitongo. L'Arquebisbe hi va anar a celebrar la missa, i va fer un comentari a l'evangeli.

El governador de la Província s'hi va presentar a la sortida dels feels, i els va demanar què havia dit l'arquebisbe. I no rebé cap resposta. Repetí la pregunta, i llavors un cristià li respongué que l'arquebisbe havia llegit l'evangeli i l'havia explicat.

- ¿Quin evangeli? demanà el governador.

- Aquell on Jesús va dir "no tingueu por".

- ¿Por de què?

- D'aquells que maten l'ànima.

De cop en sec la multitud va aplaudir.

- ¿Tu ets un catequista?, continuà el governador.

- No, jo som un simple cristià!

La multitud va tornar aplaudir.

D'aquí la ràbia del governador que va tancar la parròquia i les sucursals. El valent cristià va ésser asotat i tancat! No sé més detalls.

LES COMUNITATS CRISTIANES I LES PRESONS

La setmana passada els bisbes espanyols publicaven un document titulat "Les comunitats cristianes i les presons", un document que ha tengut la seva resonància i en el que, entre altres coses s'afirma que la presó "és una escola de delinqüència". Hem trobat que el tema era prou important com per demanar l'opinió al nostre bisbe.

- ¿Què és lo que ha mogut als bisbes a fer aquest document i aquesta afirmació?

- Complir el seu ministeri de posar davant la comunitat cristiana i la gent de bona voluntat un dels problemes greus del nostre temps; certament la situació a les presons constitueix un d'aquests problemes.

- Es diu que a les presons hi ha tortura; en tenen els bisbes constància?

- Només de pas es parla en el document de tortura i no referida al moment actual sinó més bé a temps passats. De lo que sí en tenim constància i denunciem clarament és la situació inhumana de les presons, no atribuïble tant al mal tracte que puguin sofrir els reclosos quan a les condicions del sistema penitenciari. De les 87 presons que hi ha a Espanya, 44 són edificis vells, absolutament insuficients amb més de cinc mil presos.

- Què pretenen els bisbes amb aquest document?

- Sensibilitzar la comunitat cristiana i fer-li prendre consciència de que aquí té un gran desafiament perquè Jesús està present en els més pobres i abandonats i aquests estan en bona part dins la presó. La comunitat cristiana no pot inhibir-se d'aquest problema, ha d'emprendre actuacions concretes.

- ¿Quines alternatives ofereixen els bisbes a l'actual sistema de centres penitenciaris?

- Aquestes van en dos camins. En primer lloc, acceptant que les presons avui per avui són inhabitables, es tracta d'humanitzar-les perquè puguin ser lloc de recuperació i creixement de la persona i no de destrucció. Això passaria per la reconsideració dels edificis, del mateix sistema penitenciari, del judicial en bona part ... L'altra via de sortida és la de considerar la prevenció com una part importantíssima en la lluita contra la delinqüència.

ANDREU GENOVART

*****NOTICIARI*****

24-29 de novembre: REVISIO GRATUITA DE VISTA I OIDA

Amb la col.laboració de l'Ajuntament i l'òptica Norma, es va fer una revisió gratuïta de la vista i de l'oida, cada dia horabaixa durant una setmana, a tota persona a qui va interessar.

4 de desembre: COMENÇA L'ESCOLA DE FUTBOL

Després d'un llarg temps d'espera va començar la formació de l'Escola de Futbol organitzada pel C.D.F.Santa Eugènia, per als atlots de 8 a 12 anys, de la qual n'és professor-monitor En "Parera", actual entrenador de l'equip de 2ª Regional. Hi assisteixen uns 30 atlots cada vespre dels dimarts i dijous.

6 de desembre: VETLADA MUSICAL DEL GRUP "COP D'ESCODRA".

En el centre catòlic es va fer una vetlada musical a càrreg del Grup Musical "Cop d'Escodra" d'Es Coll d'En Rebassa, que per cert no tengué una assistència de públic molt numerosa, sols hi havia unes cent persones. La primera part va està formada per balls i música regional (boleros i jotes, etc.; en el descans es rifaren una sèrie d'objectes per recollir alguns "fondos" per el grup; la segona part va seguir amb cançons modernes i antigues.

15 de desembre: CAMPEONAT LOCAL DE CAÇA.

Tengué lloc el Campionat Local de Caça, organitzat per la Societat de Caçadors, amb els resultats de Primer Classificat: Ramón Cardell, Segon: Mateu Garcia, i Tercer: Pep Sánchez.

19 de desembre: ASSAMBLEA GENERAL SOCIETAT DE CAÇADORS.

En sortir aquesta publicació ja s'haurà celebrar l'Assamblea Anual Ordinària de la Societat Local de Caçadors "Puig d'En Marrón", amb el següent ordre del dia:

- Aprovació de l'acta anterior
- Tancada de la temporada.
- Resum del campionat de caça
- Socis sancionats
- Ampliació del "coto".Resum.
- Treballs en societat 86/87.
- Amollada de conills.
- Propostes d'urgència.
- Precs i preguntes.
- Renovació Junta Directiva.

19 de desembre: DONANTS DE SANG

També haurà tengut lloc la visita de l'Unitat Mòvil de la Germandat de Donants de Sang, que haurà tengut lloc a la Sala d'actes de l'Ajuntament. S'ha elegit aquest lloc per coindir amb la reunió dels Caçadors al Centre, i també tenin en compte el fred que hi fa.

BAUTISMES: 21-12-86. M^a dels Angels Villalonga Bover,
filla de Gaspar i Polita.

Enhorabona als pares i la seva filla!.

MATRIMONIS: 8-11-86. Andreu Cañellas Gil amb Benita Roca Roca,
Enorabona a aquests nous esposos!

BODES DE PLATA: 28-11-1961. Guillem Arròs Crespi
amb Francisca Roca Roca.

!Que pogueu arribar a les d'Or, al manco!

CAIXA DE BALEARS "SA NOSTRA"

LA "CAIXA DE BALEARS" - "SA NOSTRA", I
ELS NOSTRES VOLUNTARIS SOCIS DE MANTENIMENT
CUBREIXEN L'ECONOMIA DE LA NOSTRA REVISTA
"SANTA EUGENIA"

**Comunitat Autònoma
de les
Illes Balears
Conselleria de Cultura**

LA REVISTA "SANTA EUGENIA" PERTENEIX
A L'ASSOCIACIÓ "PREMSA FORANA" DE
MALLORCA, I S'EDITA AMB EL SUPORT
DEL "GOVERN BALEAR".

**Associació Premsa Forana
de Mallorca
C/ Princesa, 24. SANT JOAN**

☆ L'HOSTAL DE LA BOLLA

MIQUEL DELS SANT OLIVER
EDICIONS 62+LA CAIXA.
BARCELONA 1981.

Miquel dels Sants Oliver (1864-1920) és un dels periodistes més notables del tombant de segle, i un dels pocs que ha pogut aplegat els seus articles en un volum, ja que sabé veure els fets actuals "sub specie aeternitatis", segons paraules seves. Periodista, historiador i crític -va ser el primer teoritzador de l'escola mallorquina-, era també un creador notable, tant en el camp de la poesia com en el de la prosa; aquest apartat de la seva producció fou escrit exclusivament en català.

La narració que presentam, "L'Hostal de la bolla"(1903), és una de les més representatives de l'autor, on predomina el tò esperpèntic i caricaturesc, i és una narració plena de gràcia i d'ironia, de la qual en reproduïm un fragment del darrer capítol, que (ja anireu a sebre per què, fa intervenir el nostre poble de Santa Eugènia).

..."Me'n record com si fos avui. Quin vespre aquell!... ¿Com ha de fugir de la memòria de ningú aquell espectacle fereix i que mai he de tornar veure?

Se tractava d'un incendi en un dels punts més perillosos de la ciutat vella, on els carrerons estrets, les voltes i arcades, els llenyams corcats i la falta d'aigua havien de fer molt difícil apagar el foc.

Quan vaig sebre que es tractava de "l'Hostal de la Bolla", l'ànima em va pegar als peus, i corrensos vaig partir cap allà, com si endevinàs que no havia de quedar pedra sobre pedra d'aquell edifici babilònic.

En efecte: encara no havia arribat a la placeta, i ja m'havia fet càrreg de que la cosa no tenia adob. L'Hostal cremava pels quatre costats, se pot dir, i anavem, per lo tant, a presenciar una cosa ben trista i que no s'assembla a res nat del món: un incendi a Palma... Una remor de mar grossa muntava d'aquella generació, que per instants anava en augment: ara arribaven els guardes civils, ara soldats de cavall, ara la bomba de la goleta, més trad la de can Maneu i la de la fàbrica de flassades.

Dues-centes veus en una vegada donaven ordres que ningú obeïa: dos-cents homes amb un pic corrien d'una banda a l'altra sense sebre on anaven, ni perquè es movien, i amb tot això l'alcalde del barri, el senyor Mandilego, del balcó de ca seva, manava, amb gran serietat, an als dependents del municipi:

-Gutierrez, haga usted despecar...Baco pena de presidio, cuide que los muchachos no interpreten la via pública!...

Alcalde, Governador, Autoritats i majors de tropa de tota casta anaren venint. La cosa ja no tenia remei. Com més temps passava, el foc prenia més força. Ja s'anaven coneguent els detalls de la desgràcia: es tractava d'uns focs artificials per una festa de Santa Eugènia, que l'endemà se'n havia de dur la diligència. Fumant i xerrant, distrets, un parell de pagesos deixaren caure damunt els sacs plens de bengales, bombes volants i "cascadas de oro", una punt de cicarro, i se'n anaren tot d'una a la funció del Circ.

Primer se foradà la tela de sac, i quan arribà el socarrim a la metxa de qualcun d'aquells artificis, començà un foc granejat terrible, que omplí de llum, d'espires i de fumera tot l'Hostal. Oh! Si no hagués estat una cosa tan llastimosa, ¡quin esclat de riure s'haurien fet els que ho presenciaren!

continua a la pag.9 ----->

Cròniques de Premsa Forana"DENTS NETES", UN PROGRAMA D'EDUCACIÓ SANITÀRIA DEL "C.I.M."

El dia 22 d'octubre el Consell Insular presentà, a través de la Comissió de Sanitat, una part dels programes d'educació sanitària per el curs escolar 86/87, concretament la higiene dental. Francesc Sanxo, cap de la Comissió de Sanitat, va ésser l'encarregat de presentar-la al públic.

La campanya amb el lema "DENTS NETES", costarà de diversos apartats, des d'escoles d'EGB fins a guarderies. Es faran conferències d'informació als pares, així com es proveirà del material necessari a les escoles. També hi ha la pretensió d'iniciar un programa d'alimentació infantil, destinat sobretot als pares.

Els punts més importants de la campanya estaran centrats en la presentació de la càries dental, per tant més en la higiege dental preventiva que no en la cura de les malalties. L'estudi i prevenció de les malalties dentals hereditàries serà un dels temes tractats. Les mesures a adoptar per la prevensció i cura de l'existència de polls i cucs també formarà part del programa d'higiehe integral a les escoles.

Vinyet Rosés, responsable de l'educació sanitària a les escoles d'EGB, ha assenyalat la conveniència que els pares i professors siguin conscients del fet d'ésser ells els veritables educadors sanitaris dels nins. Catalina Comes, la responsable de les guarderies, també s'ha manifestat en el mateix sentit a més d'instar als mateixos a convertir-se en agents dinamitzadors de la educació sanitària de la societat. Els pares i els educadors són els qui han de canalitzar les propostes dels professionals i fer-les efectives.

Es de suposar que la campanya prosseguirà els pròxims anys i que serà realment efectiva.

→ (ve la pàg.anterior)

Les "peces" de més empenyo estaven tirades per allà en terra i qualcuna penjada al sostre: i ara una, ara l'altra, totes anaven prenent. Primer esclatà "el paraguas giratorio con doble lluvia de topacio"; llavors s'encengué "el ramillete tirolés con pájaro de movimiento"; i així anaren seguint "la farándola amarilla", els "cohetes silbantes", i una "alegoria de la Libertat iluminando el mundo", que havia de servir com a remat a la festa de Santa Eugènia amb motiu de la visita d'un diputat "cunero", qui ara està a les Hermanitas de Burgos, dit sia entre nosaltres.

L'incendi feia la seva via.../...

n.t.

Mejorar su mañana es nuestro trabajo, hoy.

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Economia i Hisenda

Comunitat Autònoma
de les
Illes Balears
Conselleria de Cultura

Temes de cultura popular

Associació Premsa Forana
de Mallorca
C/ Princesa, 24. SANT JOAN

PORTOL: OLLES . . . I PEBRES

El meu poble ha estat anomenat des de sempre per la ceràmica, especialment les olles. Tothom sap que a Pòrtol fan olles, greixoneres i cossiols.

Però ja són menys els qui saben que al poble de les olles hi havia fins no fa molts d'anys un bon grapat de famílies que se dedicaven a l'elaboració de pebre, pebre bord i coent per a fer sobrasada i bones llengonisses quan arribava el temps de matances.

Enrera quedava la collita de les messes i el rodolar rítmic dels carretons damunt les eres. A finals de juliol començava el pagès a batre ametles i ja amb la Mare de Déu d'Agost arribaven a Pòrtol els camions carregats de pebres vermells, menuts els dolços, que servirien per a fer el pebre bord, i llargs i prims els coents. Era el vespre tard o el dematí ben prest, abans de sortir el sol, quan se presentaven carregats els camions del Pla de Sant Jordi i Casablanca i, fins i tot, de Muro. Era aquest l'inici d'un procés d'elaboració del pebre rudimentari i primitiu, quasi arcàic i eminentment artesà: només amb els pebres i les mans.

Les saquetes de pebres que havien duit els camions se repartien en carros per les cases i s'abocaven dins la carretera o dins la mateixa casa. Les madores enfilaven l'agulla saquera amb fil d'empalomar i passaven gairebé tot el dia enfila que enfila per tal d'acabar la muntanya de pebres que tenien al seu costat. A aquesta feina d'enfilat també hi participaven nins i nines, majors i vells, i a l'horabaixa torna a enganxar els muls i hala, vengal a penjar els enfilolls per les façanes de les cases —cada una tenia una llargà-

ria d'uns quatre metres en doble i pesava devers deu quilos—. I el poble se vestia de festa amb tantes cases d'un vermell rabiós, com si posassin cara d'empeguèdes quan un turista perdut les treia fotografies.

Els pebres prenién el sol penjats a les façanes de les cases o estesos damunt reixetes al manco una setmana. Així començaven a perdre aigua. Però no era suficient, i més que a partir del setembre començava a caure qualche brusca i l'aigua els era mortal perquè els podria. Per això i per aconseguir que els pebres es rostissin calia enforar-los. La imatge de l'home, en alt els braços estirats, ajupit el cap i quasi completament cubert d'enfilolls de pebres, semblava un Crist clavat que caminàs, tot tacat d'un vermell com de sang i de brutor. Era l'operació de despenjar els enfilolls, prèvia a la d'enforar.

Els forns eren alts i tenien cabuda per a dos sostres a més de la planta baixa. Els dos sostres superiors estaven poblats de perllongues plenes de tates suficientment separades per permetre el pas de la calor fins a dalt de tot. En aquests sostres hi penjaven els enfilolls, i per aquest treball feia falta un home a dalt de tot, un altre enmig i un que portàs els enfilolls, a més del qui els servia des del carro a la porta del forn. La part baixa del forn s'omplia també d'enfilolls o de reixetes que se col·locaven en uns suports amb rails de fusta. La calor pujava per unes tuberies que darrerament eren d'uralita però que antigament foren de ferro.

Al cap de vuit dies arribàvem a la part més

dura del procés. Es treien les reixetes i es despenjaven els enfilolls per picar-los, estesos en terra amb unes maces llargues que se podien emprar estant drets. La picada durava tot lo dia i els pebres quedaven capolats a cop de maza. Especialment interessant era picar el pebre coent. Calia posar-se un mocador davant el nas com una mascareta i picar-lo dins senalles per tal d'evitar que s'espargís amb el vent i pegàs dins els ulls.

Tot el pebre picat se porgava amb garbells per a decantar tots els capolls de la llavors i la molsa. Després se porgava encara una altra vegada per a llevar la polsina del pebre amb un sedàs.

A la fi, una vegada picada i porgada tota la fornada, les llavors i la molsa capolades passaven al molí per a convertir-se en pebre bord i coent tal com el coneixem quan el posam a les sobrasades. El pebre sortia per la canaleta convertit en un producte bastant pesat i finíssim de color vermell. Però encara faltava la darrera fase en aquest procés llarguíssim. El pebre ja molt s'havia de cendre amb un sedàs molt fins per tal d'eliminar qualsevol

busca que no fos pebre.

Arribam així al final d'aquest procés artesà de producció del pebre. Ja estava a punt de comercialitzar i era servit als particulars i als industrials dels productes del porc. La temporada durava des de mitjan agost fins al novembre, ja en plena tardor, allà devers l'estiu de Sant Martí, quan a Mallorca es comença a fer matances.

Si un dia veniu a Pòrtol encara hi trobareu moltes olles, però només que da una família, que faci pebre tal com ho hem descrit. Ja només en queda un dels molts que foren, desplaçats per les noves tècniques i les maquinàries. Pujant a Pòrtol, entrant per la part de Santa Maria, a mitjan costa, hi ha ca l'amo en Rafael Pinso. El seu fill Tomeu, ajudat pels al·lots i sa dona, mantén la tradició familiar de fer pebre bord i coent només pebre sense cap tipus d'additius ni colorants, cosa que els honra. I si veniu quan sigui la temporada encara podreu gaudir de l'espectacle, ja únic i quasi insòlit, dels pebres penjats a les cases. Per molts d'anys.

Pere Joan Amengual i
Bestard (Pòrtol-Marratxí).

—PRESENTACIO A LA PREMSA FORANA—

—DEL—

—PLA DIRECTOR DE SANITAT DEL GOVERN BALEAR—

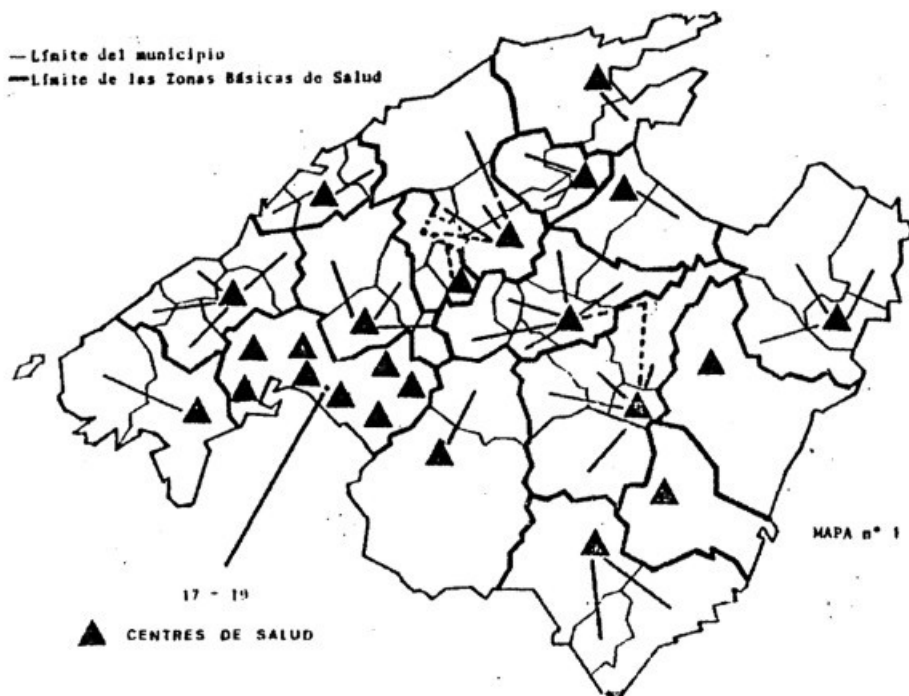
El passat 6 de novembre el Conseller de Sanitat i Seguretat Social del Govern Balear, es reuní a Santa Maria del Camí amb els representants de les diverses revistes integrades a l'Associació de la Premsa Forana, als que se va explicar les línies essencials del Pla Director de Sanitat elaborat pels alts càrregs del seu departament. Acompanyaven al conseller el doctor Joan Prats, membre de l'equip redactor i periodistes adscrits al Gabinet de Premsa del Govern Balear.

Aquest Pla Director Sanitari marca les línies generals que durant un període de temps —concretament fins a l'any 2000— ha de seguir la sanitat pública per donar una resposta adequada a la població de l'àmbit geogràfic a que es refereix.

Aquest treball s'ha reunit en quatre volums i parteix d'un complet coneixement d'un conjunt de fets: poblacionals, geografia física, comunicacions, divisions territorials, recursos sanitaris actuals i marc legislatiu. A aquesta informació bàsica se li han aplicat uns criteris tècnics de planificació. En base a tot això s'ha elaborat una resposta d'elaboració territorial: una avaluació de les necessitats i de la seva evolució en el temps, i una proposta d'equipaments, finalitzant amb unes línies generals sobre avaluació i gestió del sistema proposat, així com un sèrie de programes especials.

Els distints representants de les diverses publicacions, s'interessaren per qüestions relatives al Pla, en especial per aquelles referents als àmbits de les seves respectives revistes.

Al final es serví un petit refrigeri en el curs del qual es comentà l'encert d'aquest tipus de contactes que el Govern Balear està propiciant amb els representants de les diverses revistes editades fora de Palma.

MANIPULACIO DEL DISC (i 2)

Els textos de les cançons han estat també les víctimes d'aquest intent de control sobre el contingut del medi disc. Les inquietuts de la joventut es veien hàbilment manipulades per la indústria. Quan sorgien tendències provocadores o poc acordes amb la ideologia dominant, ràpidament se la descarregava del seu contingut reivindicatiu, per a contertir-lo en un simple producte de consum amb la mateixa apariència, però sense la seva dimensió original. Als continguts d'autèntica càrrega social se les tapava amb xabacaneries de moda en forma de malhumorades sense cap estil. Era preferible utilitzar termes convencionals malsonats, però descarregats del seu contingut social abans que permetre això darrer, i així, entre gràcies per a la subcultura i paraules prohibides a les orelles refinades, es creava una paròdia de lo que eren realment les inquietuts de les noves generacions, en massa casos desenganades d'aquesta societat en que les ha tocat viure.

La rèplica de les grans multinacionals vengué en forma de petites companyies montades per joves i músics, però aquesta alternativa acabà a les mans de les companyies poderoses o seguint les directrius que aquestes marcaven, el mercat estava totalment controlat i resultava impossible escapar-se'n de l'influx dels poderosos.

Desgraciadament la manipulació del medi disc ha tengut massa importància per a crear noves rivalitats i enfrontaments totalment innecessaris, i en certa manera, la indústria del disc, amb les seves contradiccions i els seus clars afany mercantils, ha fet d'agent provocador per a les alternatives juvenils. Sens dubte, ara, les discogràfiques, sumides en la més profunda crisi que han conegut, hauràn de replantejar-se el seu autèntic valor com a medi de comunicació de masses. La joventut d'avui dia, amb tots els seus valors i problemes, mereix -sens dubte-, que els "mass-media" estiguin a l'altura de les seves autèntiques necessitats, i tratin de crear un món d'esperances per al futur. La notable influència del món del disc entre els joves pot jugar un important paper en la recerca d'aquesta societat més humana i més justa. En definitiva, la indústria del disc per a mantenir el seu especial 'estatus' necessita rentar-se i mostrar un aspecte més humà. La joventut, cada dia més preparada, ja és conscient de la manipulació creada, i ha perdut gran part de la seva fe en aquest medi. No és, idò, arriscat aventurar un canvi de direcció per part de les grans companyies.

J.M.E.

SHAKATAK

Shakatak son el resultat de la fusió, fa uns sis anys de dos grups de Londres, per llavors dedicats al jazz-rock. D'un costat Roger Odell (veus i bateria), Bill Sharpe (compositor i teclats), i Keith Winter (guitarra). Ni la fama ni el públic, ni les discografies s'havien fixat en ells per separat: joves de 20 ò 24 anys que tocaven en pubs entre la diversió i la vocació.

1980 marcà el començ de l'únic grup blanc que quasi fa música de color funk jazzístic suau, amb tocs de blues i influències americanes, però cada dia més pervertit per la invasió de la música disco.

Des del seu naixement fins ara han tret sis LP. El millor de tots ha estat "Down on the street".

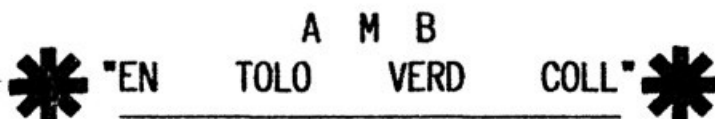
Actualment Bill i Roger també es dediquen a compondre per a altres músics.

Steve Underwood, un dels components del grup, deixà als seus amics després del primer LP (Driving hard) i George Andreson s'afilià a la banda en el seu lloc. Nigel es concentrà, de llavors, en la producció dels seus companys ajudat de Bill, compositor, teclats i cap visible; Gil Saaward, la rossa amb la seva insuperable veu, apareix com solista definitiva d'una formació en la qual lo instrumental alcança, en no poques ocasions, la màxima importància.

En resum, es pot definir aquest conjunt en lo que diu, o vol dir el seu nom (Shakatak), amb B-O-N-A M-U-S-S-I-C-A.

XISCO GRAU

EN TOLO VERD COLL VA NEIXER L'ANY 1949, TÉ 37 ANYS DESCENDEIX DE PART MATERNA DE SANTA EUGÈNIA. FA UNS 7 ANYS SE VA CONSTRUIR UNA CASA EN ES PUIG I DE LLAVORS ENÇÀ VIU SEMPRE EN ES POBLE I SE SENT MOLT "TAUJÀ". DIA 1 DE DECEMBRE VA SER ELEGIT PRESIDENT DE S' ESCUDERIA DRACH, ÉS UN GRAN AFICIONAT AN ES MÓN DE S' AUTOMOVILISME I HA ESTAT MOLT VINCULAT AL DESSENVOLUPAMENT D'AQUEST DEPORT A MALLORCA.

COM T'AFICIONARES AN ES MÓN DE S'AUTOMOVILISME I A QUINA EDAT COMENÇARES?

Als 18 anys, quan vaig tenir es carnet de conduir. Vaig començar a correr als 19 anys i fa 17 anys que estic ficat dins s'Escuderia Drach. Tenia un Seat 124, vaig participar a una pujada al Puig Major i també a sa primera edició des rally " Criterium Drach", l'any 1972. A sa segona edició havia de correr però vaig trebucar amb so cotxe i llavors me vaig retirar un poc de sa competició activa dins rallys i pujades.

L'any 1972 a Santa Eugènia se va fer una de ses primeres proves de Karts a Mallorca. També hi participà En Toni Mulet de Ses Alqueries. Es circuit era es següent: sortiem de s' Estació cap a Ses Alqueries i tornavem. Aleshores teniem màquines molt senzilles, però l'any 1974 comprarem de Barcelona karts més competitius. De l'any 1974 fins al 1977 vaig correr amb karts i En Toni també, aquestes proves eren organitzades per s' Escuderia Drach. Dins aquesta especialitat vaig anar dues vegades al campionat d'Espanya.

L'any 1980 vaig tornar a correr gràcies a n'En Ferrà (Ferra Automoviles Palma). Me va oferir un Seat panda i he corregut amb ell 5 anys. Per jo ha estat un "caramello", he tingut un cotxe a sa meua disposició i lo únic que havia de fer era manar-lo.

S'idea d'En Ferrà era de promocionar es Panda, no és un cotxe competitiu sino més bé per "sa dona anar a plaça", conseguirem que sa gent en xerràs que era el nostre objectiu.

Jo no consider que hagui estat un pilot espectacular, d'aquells que fan molta via sino que primer intent coneixer es cotxe ,agafar confiança i llavors ja fer "virgüeries" amb ell.

QUINES CARACTERISTIQUES HA DE TENIR UNA PERSONA PER SER PILOT DE COTXES.?

Lo únic necessari per ser pilot de cotxes és tenir es carnet de conduir, oficialment no t'exigeixen res més.

Tampoc se necessiten especials qualitats, qualsevol heu pot ser, jo en conec de tot tipo.

Dins competició, per mi hi ha dues maneres de correr; amb so cap i amb so cor. Ets qui corren amb so cor poques vegades fan bon paper, són massa agosserats ien competició s' ha de correr amb so cap.

Dins es món de s'automovilisme sempre has de saber lo que te duus entre mans, has de coneixer es teu límit i es des cotxe, si te passes un poc de lo que tú pots fer és quan hi ha gran probabilitat de sofrir un accident.

QUE ÉS UNA ESCUDERIA I PER QUÈ SERVEIX.?

→ Dins aquets món de s'automovilisme sempre es pren com a base sa "Formula I", aleshores una escuderia en termes generals és: una entitat que està patrocinada per una marca de cotxes i té ets seus propis cotxes i procura tenir ets millors pilots del món i així poder aconseguir guanyar ses carreres.

Ara be, s'Escuderia Drach és una entitat deportiva que té ets seus afiliats i lo únic que feim és organitzar carreres. Hi ha una Junta Directiva que amb altres socis mos dedicam a organitzar 7 proves anuals: "Pujada al Puig Major", "Rally d'Es Pla", "Criterium Drach", "Pujada a Sant Salvador" i 3 proves d'autocross. Actualment som 60 socis, mos agradaria que fosim 160 i en aquets moments treballam perque sigui així.

COM SA SUSTENTA ECONOMICAMENT S'ESCUDERIA DRACH.?

En quan s'aspecte econòmic noltros tenim sa sort de no estar "casats amb ningú".

Tenim un bingo que es diu: "Escuderia Drach", ja fa uns 9 anys, llavors va ser una sortida molt bona, te suposava tenir unes entrades fitxes cada mes. Ara no va tant bé, hi ha hagut problemes de gestió que ara no ve al cas explicar.

Abans de tenir es bingo, moltes vegades sa Junta Directiva adelantavem ets dobers per tapar ets gastos de ses carreres.

Avui ses proves estan subvencionades en sa major part; sa carrera "Criterium Drach" en principi està subvencionada per s'Ajuntament de Palma, sa "Pujada al Puig Major", es "Rally d'Es Pla" i ses proves d'autocross per es Consell Interinsular i sa "Pujada a Sant Salvador" per es Consell de Mallorca.

MOS PODRIES CONTAR UN POC LA HISTÒRIA DE L'ESCUDERIA DRACH?

Enguany s'escuderia Drach ha complit 20 anys i el seu neixament està molt lligat amb s'inici de s'automovilisme a Mallorca i a les Illes.

L'Escuderia Drach va ésser es primer arbre que se va sembrar i d'ella n'han sortit brots i esqueixos que s'han anat convertint amb altres entitats deportives dins es món de s'automovilisme.

Sa primera prova que va organitzar L'Escuderia va ésser sa "Pujada de Pollença a Lluch" dia 24 de julio de 1974, començà com a prova nocturna i llavors es convertí en diurna, l'any 1983 es va deixar de fer.

L'any 1972 fou sa primera edició de sa carrera "Costa de Valldemossa", a 1984 va ésser sa darrera edició.

L'any 1977 s'inicià sa "Pujada a Bellver" però l'any 1979 S'Ajuntament de Palma mos va denegar es permís.

Per maig del 79 S'Escuderia Drach organitzà una carrera al circuit de Calafat a Barcelona, fou una iniciativa per sortir de l'illa i va ésser una experiència molt bona.

També l'any 1979 se va fer sa primera "Pujada de Capdellà a Galilea" i encara segueix, en mans de S'Associació Balear d'Oficials d'Automovilisme (ABOA).

Dia 26 d'abril de 1981 se va fer sa primera "Pujada de Caimari a Lluch", heu organitzarem durant 3 anys i llavors cedirem els drets a un altre entitat.

Per setembre de 1981 començarem sa "Pujada a Sant Salvador", ja duim 6 edicions.

Hem organitzat 3 diades de moto i automovilisme a Montuiri.

Des "Rally d'Es Pla" ja hem fet 3 edicions, sa primera fou per setembre de 1984.

Es "Rally Isla de Mallorca" sa primera edició va ésser l'any 1983, ses posteriors han estat en mans de sa Federació Balear d'Automovilisme.

Sa "Pujada al Puig Major" fins l'any 1980 ja duia 17 edicions i heu organitzava el Real Automòvil Club de Catalunya i Balears = = = (RACCB). Ells pràcticament possaven es nom i sa feina la duia a terme S'Escuderia Drach; és a dir sa mateixa comissió deportiva que heu organitzava era sa de s'Escuderia Drach.

→

L'any 1980 sa prova d'Es Puig Mjor era ja feia dos anys puntuable pel Campeonato d'Europa, els catalans aquest any volgueren tenir sa seva pròpia prova a Catalunya i mos feren una mala jugada.

Aquest mateix any, demanaren una pre-incrípció perquè sa "Pujada al Montseny" fos puntuable per es Campeonato d'Europa i ho conseguiren, noltros que heu teniem organitzat perquè fos aquí mos quedarem amb ses mans damunt es cap. Aleshores sa "Pujada al Puig Major" va deixar de ser puntuable a nivell europeu.

L'any 1981 L'Escuderia Drach ho va agafar pes seu compte i la ferem puntuable a nivell regional. L'any 1983 mos concediren per es Campeonato d'Espanya.

L'any qui ve està previst que se faci dia 3 de Maig i si no hi ha res de nou demanarem per l'any 1988 una pre-inspecció perquè sigui puntuable al Campeonato d'Europa.

També s'Escuderia Drach ha organitzat carreres de cotxes antics o "veteranos" desde l'any 1980 i 1983.

QUINES ALTRES PROVES HI HA A MALLORCA PUNTUABLES A NIVELL NACIONAL I EUROPEU.?

D'automovilisme només hi ha sa "Pujada al Puig Major". Dia 14 d'aquest mes an es circuit de s'Escuderia S'Auberg de LLubi hi ha una prova d'autocross que organitzam conjuntament s'Auberg--Drach i hem demanat un pre-inspecció perquè sigui puntuable an es Campeonato d'Espanya. Hi ha unes 60 inscripcions i venen pilots de sa península perquè hi hagui ambient i fer possible per Març un'altra prova que ja puntui a nivell nacional. Al mateix temps demanarem una pre-inspecció per es Campeonato d'Europa, quasi segur que per l'any 1988 tinguem un "Europeu d'Autocross".

COM SORTIRES ELEGIT PRESIDENT DE S'ESCUDERIA DRACH.?

Oficialment he prés possessió dia 1 de decembre, això ha estat un procés electoral que ha durat uns 5 mesos.

Per sa premsa se n'ha xerrat molt des "rebombori Escuderia Drach". A N'En Tolo Ferrer, antic president, se li va acabar es temps que son quatre anys aleshores se va posar en marxa es procés electoral. Molts estavem un poc cremats, hem sofrit moltes inperitències a més hi havia fets determinats que volien destruir s'Escuderia. Arribà es darrer dia de presentació de candidatures i mos ne donarem comte que no hi havia ningú i uns quans "compañeros" trobarem necessari que un de noltros continuàs i decidiren que fos jo i me vaig presentar.

ENS PODRIES RESUMIR SA PROBLEMÀTICA QUE HI VA HAVER FA POC ENTRE S'ESCUDERIA DRACH I SA FEDERACIÓ BALEAR D'AUTOMOVILSME.?

En aquests moments no hi ha cap problema. Es problema vé a rel de s'independització amb Catalunya, abans erem sa mateixa Federació. Se va crear una Junta Gestora per posar en marxa sa Federació Balear.

Aquesta Junta Gestora ha durat 2 anys, cosa un poc absurda perquè sa seva funció havia de ser gestionar i posar en marxa sa Federació i després desaparèixer.

Aquests membres de sa Junta Gestora les agradava es "figurar" i també consideraven que a ses Balears hi havia tres punts forts de poder dins s'automovilisme i eren: Ells, s'Associació Balear d'oficials d'automovilisme (ABOA) i s'Escuderia Drach. Per això volgueren destruir s'Escuderia Drach. Tot això ha pasat, ara bé, jo pens que una Federació no s'ha d'aficar amb ses entitats deportives, ha d'estar al marge i ser totalment neutral.

QUINES ALTRES ESCUDERIES HI HA A MALLORCA.?

Hi ha sa T.R.Balear que organitza a s'any 1 rally i una pujada, s'Escuderia de Son Sardina que també duu 1 rally i una pujada, s'Escuderi Puig Major que ha organitzat 1 rally. Llavors hi ha sa Federació que organitza es "Rally Isla de Mallorca" i una "pujada a sa Cala de Sant Vicenç"

→ a Eivissa, personalment trob gens ètic que una Federació organitzi proves automovilístiques. També s'ABOA organitza sa pujada "Capde-llà-Galilea". D'autocross hi ha S'Auberg de LLubi.

EN QUÈ CONSISTEIX PREPARAR UN RALLY O QUAalsevol PROVA AUTOMOVILÍSTICA.?

Per exemple, ara preparam sa "Pujada al Puig Major" i en primer lloc hem de donar una data a sa Federació perquè no coincideixi amb altres proves. Llavors hi ha sa feina de publicitat i de fer pressupost.

Per aquesta pujada hi ha un persupost de 2' millons de pts, es Consell per ara mos subvenciona 800.000 pts que és lo destinat en premis en metàlic (aquesta quantitat és sa mínima que mos exigeix sa Federació Nacional). Es resto que són 1.200.000 està destinat a cubrir s'infraestructura necessària: grues, valles metàliques, ambulàncies, Guàrdia Civil, personal tècnic que vé de Barcelona, en resum és un montaje que en no res arribes a 2 millons. A sa pujada de l'any pasat hi va haver unes 60 persones que només s'encarregaven de sa seguretat, estaven pendents d'emissores escampats per tot es trajecte. Això son peces claus per una prova d'aquesta envergadura.

SERIA POSSIBLE FER UNA PROVA D'AUTOCROSS A SANTA EUGENIA.?

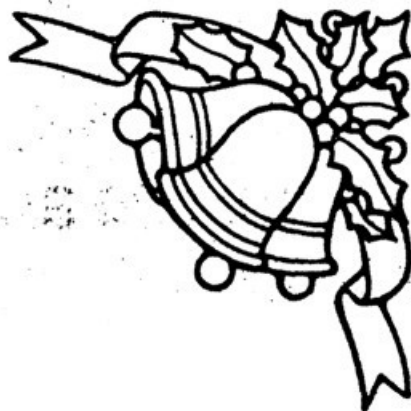
Ja n'he xerrat amb gent des Poble que estaven interessats en que es fes alguna cosa d'aquestes.

Se pot fer una prova d'autocross però hi ha d'haver unes condicions mínimes de seguretat. Pots trobar qualqu que te deixi un terreny però s'ha de preparar un circuit, han de venir pales, també s'han de posar valles i rejilles i això val dobers per lo baix 200.000 pts i es Poble o s'Ajuntament no ho pot aportar.

An es darrer "Rally d'Es Plà" personalment vaig tenir interès que pasàs per Santa Eugènia i an es pròxim tornarem pasar per aquí. Jo estic molt interessat en que es terme de Santa Eugènia consti dins aquestes proves i de que sa gent les pugui veure, faré tot lo possible perquè me sent ben taujà.

Per ses "festes des Poble" lo que si se podria fer és una jinkama senzilla, amb cotxes normals, que hi pogués participar qualsevol, que hi pogués participar cualsevol, això sí que és factible.

Miquel Coll i Mª Antònia Parets

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:
COS I SALUT

Barbarisme	Forma correcta
ACIDES	acidesa, agrura
CANSANCI	cansament, fatiga
CEGO	cec
ENFERMEDAT	malaltia
ESCALOFRIO	calfred
ESGUINÇ	esquinç
FLEMON	flegmó
JUANETE	galindó
LLAGA	nafra, úlcera
PESADILLA	malson
RESPIRO	alè, respir
VAHIDO	torn de cap

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:
NEGOCIS

Barbarisme	Forma correcta
AGOTAR	esgotar, acabar
AHORRAR	estalviar
ALMACEN	magatzem
ALQUILER	lloguer
BARATO	barat
COBRO	cobrament
HASIENDA	hisenda
MOSTRUARI	mostrari
PORCENTATGE	percentatge
RECIBO	rebut
RECIO	soci
XEQUE	xec

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

*Cursos de llengua
i Cultura de les Balears*

gratuïts i a ca seva

INFORMACIÓ I MATRÍCULA

RADIO ECCA

Gilbert de Centelles, 2 - EIP A tel. 46-37-63 / 46-37-01

De DILLUNS a DIVENDRES de 9 a 11 de 19 a 21 hores

PATROCINA E

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

EL QUE ÉS LA PARADIGMA
de l'home i planti entre nosaltres
troia el seu futur i el seu

DEFICIT MUNICIPAL 1.871 - 72

Hem vist anteriorment la quantitat de dificultats que hi havia per fer quadrar el pressupost municipal i els elevats percentatges de recàrrec que s'havien de posar perquè les despeses no superassin els ingressos.

De totes maneres aquest estat de comptes deficitari al llarg del segle XIX va esser permanent i ara en veurem algunes de les seves conseqüències. L'acta municipal de 25 de juny de 1.871 fa referència a una circular del Govern de la Província, amb data 31 de maig en la que es demana a l'Ajuntament taujà = que complisqui l'ordre del bolletí oficial nº 469 respecte = dels mestres d'instrucció pública, concretament el que fa a la seva retribució econòmica, que l'Ajuntament no complia.

La resposta de l'Ajuntament va esser que no disposava de doblers líquids per fer front al pagament ja que no s'havia duit a terme la recaptació corresponent, i que s'obligava a pagar a mesura que hi hagués ingressos suficients.

A l'acta de 3 de setembre podem veure que aquesta situació s'havia agreujat; en aquest cas es fa referència a "la = circular de la Diputación Provincial de Primero de Agosto último sobre pago del importe del Segundo Semestre de cuota Provincial del año 1.870 - 71". Es a dir, que no eren només els mestres els que no cobraven sino que no s'havia aportat cap tipus d'impost a la Diputació Provincial.

La resposta de l'ajuntament és clarificadora respecte de la situació real de l'economia municipal: "este municipio = hubiera satisfecho este semestre si hubiese efectuado la recaudación del reparto que hizo esta Junta Municipal del déficit = de su presupuesto aprobado por S.E. para servicio de dicho año 1.870 a 71, cuya cobranza ha sido suspendida por el Gobernador de esta Provincia con motivo de contener la cantidad necesaria para pago de obligaciones de los años 1.869, 1.870 y 1.871."

Es a dir que els doblers que teòricament s'havien de = recaudar estaven ja intervenguts per poder pagar els deutes = dels anys anteriors. Els que ho degueren passar pitjor foren = els mestres ja que el 8 d'octubre del mateix 1.871 es torna = fer referència a la seva situació. Aquesta vegada l'escrit del governador pareix de compliment obligat ja que mana que es faci en un termini de 5 dies el pagament de les quantitats que = es devien als mestres. La resposta de l'ajuntament fou la mateixa: falta de doblers. Devia esser vera allò de "passar més = fam que un mestre" perquè el 15 de desembre de 1.872 se devien als mestres sis trimestres i l'ajuntament només podia prometre al Governador que en pagaria dos perquè no hi havia doblers per a més i, com deim en bon mallorquí, "allà on no n'hi ha que no n'hi cerquin".

¿ GLOSA O POESIA ?

El món de sa poesia
és ample i meravellos
i si es vers resulta hermós
te dona gran alegria
entretien un poc sa vida
a petits i a majors
fent es llitji agradós
a nes que duim tal mania

Sa glosa que ho aparenta
un art menos valorat
sol tenir un poc de picat
temperatura calenta
i si un glosador aumenta
arriba a fer un bon glosat
però mai considerat
com haver estat poeta

Es poeta intel·lectual
fa poesia pensada
incomprès qualque vegada
alliberar-le de tot mal
la titula en es capsal
i abaix la deixa firmada
com obra ben acabada
perque siga immortal

I si es glosador es prudent
de casta noble i madura
fa se glosa sana i pura
perque entretenga sa gent
i sempre tendra present
que no li surtà repuda
tan curta com llergueruda
sempre diu lo que se sent.

.....
Molts q'estam enamorats
de sa glosa i poesia
mos sobre perdeleria
i mos falten qualitats
i si semble estar abresats
no es de vi ni malvesia
es set de sabiduria
Per fer es trebais acertats.

Bernat Coll Sureda
Pina, 1986.

"ALS POETES MODERNS"

Antany quan jo estudiava
les regles del versar be,
el mestre sempre em digué:
L'estrofa ha d'estar "lligada".

En canvi avui en dia,
sense rima i gens de mètrica,
sense ritme, ni estètica;
també ne fan poesia.

I jo pens qualque vegada
que la poesia nova,
resulta no ser altra cosa
que un prosa trosetjada.

M'agraden les coses clàssiques
i les que tenen bon gust,
per això sempre disfrut
conservant les arrels bàsiques.

Respect l'idea dels altres,
i dic la meua opinió;
vull ser un versificador
sense aspiracions massa altes.

Jo no vull obrir ferides,
i a ningú donar lliçons,
però trob que les "cançons"
si rimen, son més garrides.

Tià Coll.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

SERVEI D'EDUCACIÓ SANITÀRIA

NADAL I CINE

Les festes de Nadal sempre = solen esser una bona excusa per fer una pessadeta pel cine, l'ambient festiu, l'excusa de les vacances, els allots, tot ajuda.

Enguany no hi ha que passar-pena perquè la cosa es presenta bastant animada. Per una banda-ens trobam amb dues interessant mostres de la cinematografia internacional: **EL NOMBRE DE LA ROSA** és per ventura la pel·lícula-més esperada dels darrers anys, la gran novella de Umberto Eco-quasi pareixia feta per a això-i estava previst que tard o = prest arribàs a les pantalles.= El projecte és ambiciós; l'han-duït a terme el productor alemany Bernd Eichinger i el director francès Jean J. Annaud. L'ambientació medieval i la discutible religiositat dels monjos de l'Inquisició són atractius suficients per a aquest film d'aire marcadament intel·lectual.

Per la seva banda, Federico Fellini ens sorprèn amb **GINGER Y FRED**, una història d'amor notan sols cap a una dona sino = també cap a tots els artistes i fins i tot al públic. Es una = pel·lícula sentimental i emotiva, complexa en el seu desenvolupament i molt rica pel que = pot suggerir a l'espectador.

Pel que fa al cinema per a = infants, pareix que la pel·lícula més interessant ha d'esser **BASIL EL SUPERDETECTIVE**, la darrera obra d'animació de la productora Walt Disney, que junt =

a l'atractiu de la creació = d'aquest nou simpàtic i intel·ligent personatge ens ofereix-la novetat tècnica de les llargues investigacions amb la realització de dibuixos animats = per ordenador, la qual cosa = dóna a la pel·lícula una nova-dimensió que s'acosta més a la realitat de l'espai on se-moven les figures.

El cine espanyol presenta=també programes atractius; per una banda tenim **EL DISPUTADO VOTO DEL SEÑOR CAYO** de A. Giménez Rico, adaptació de la novel·la de M. Delibes que presenta, apart del seu contingut de denúncia social i l'extraordinària interpretació de Paco Rabal, el recurs tècnic de jugar amb el blanc i negre i el color per mostrar les escenes = del passat i present respectivament.

TATA MIA, de José L. Borau, = és també una pel·lícula d'important contingut social que podem resumir en la decadència = d'una família ideològicament = atrassadeta i la crisi d'identitat que sofreixen alguns dels personatges.

LUNA DE AGOSTO de J. Miñón i **ADIOS PEQUEÑA** de I. Uribe són, = cada una per la seva banda, mostra del que vol ser el nou cine espanyol investigant amb = creacions d'aventures i de cine negre que poden satisfer = als amants d'aquest cine.

P.M.

Descaradamente

El niño se ha colocado entre los dos bloques. Aunque no pase nada, es un sitio muy frío. Solamente la confianza desarmada de un niño es capaz de arriesgarse tanto.

"NADALENCA"

Son les festes de Nadal
festes de gran alegria
perquè ens ha vingut a salvar
Jesús el Fill de Maria.

Allà dins una coveta
és nat el Bonjesuset
per companyia els seus pares
una mula i un bovet.

Jo les festes de Nadal
sempre m'han entusiasmat
i una estona de bon humor,
escriure això, m'ha animat.

En l'escrit d'aquestes lletres
tots ja coneixereu
que qui escriu és Sor Miquela
que tots endevinareu.

Com que sé que la revista
a totes les cases sol entrar
per això per medi d'ella
a tots vull felicitar.

Per motiu d'estar malalta
ja no me puc passetjar
per això que la revista
en nom meu vos ho farà.

Passau alegres les festes
en salut, pau i unió
que no faltin aquests dies
el bon vi i el bon torró.

La salut i la malaltia
la mort i la vida en Déu està
d'aquestes quatre coses
noltros no podem triar.

Ara me toca estar malalta,
quan me moriré, no ho sé;
però el temps que em queda de vida,
els taujans alabaré.

La cançó vull acabar;
!Bones Festes!
!Bon Nadal!
Amb gran goig i alegria
no farà res si hi afegiu
un troç de porcella rostida.

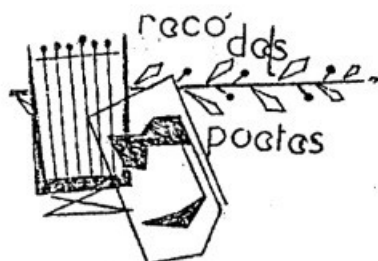
A M I C (comiat)

Tot lo que fas
de bo i de dolent,
a d'esser sirvent
del teu breu pas

Sies sempre l'estaló
vora l'arbre que creix
de cada part ventat,
i el voràs benaurat
del sol que neix.
Seràs de paret cantó.

Quan estiguis trist
de la meva partença,
no miris enrera
cerca la figuera
que amb l'ombra defensa,
i empeny al risc.

Has de fer via,
camina prest,
sempre llest,
seràs llum al dia.

ESCUTS I LINATGES

PARETS: Desde la conquesta aquesta família es ===== troba a Mallorca. Bernat Parets, natural de Barcelona va venir a ella, i queda heretat al repart general de les terres, amb l'alqueria Almudaina, de vuit jovades, el rafal Abinazcar, de quatre jovades i mitat de l'alqueria Benielcam, en el terme de Sineu.

La casa de Parets d'Alcúdia va donar a Carles V imor - tants serveis que varen esser remunerats pel monarca, remune - rant-la en 1.525 amb privilegi de franquesa de drets municipi - pals.

Andreu Parets.- a 1.700 va esser jurat d'aquesta ciutat i reg - ne.

Bartomeu Parets.- a 1.661 va esser membre del Gran i General - consell per el estament de ciutadans.

Son armes d'aquesta família una banda formada de cantons del seu color natural en forma de muralla i un cavall negre a - punt de saltar-la, en camp de plata.

TRIAS: Aquesta família va venir a Mallorca en ===== la conquesta, amb el Viscont de Bearn. Va heretar unes terres a Esporles i unes altres a Canarrossa.

Bartomeu Trias.- Prevere, doctor teòleg en = ambdós drets, canonge d'aquesta Santa Església.

Antoni Trias.- Va servir al Emperador Carles V en les guerres civils de les comunitats de Mallorca.

Baltasar Trias.- Va esser un dels militars de més valor i nom en les guerres de Catalunya en el regnat de Felip IV.

Hi ha hagut membres d'aquesta família que s'han distin - git per la seva carrera literària, com es pot veure en el nos - tre diccionari d'escriptors mallorquins.

Rafal Trias.- Va esser un dels militars més distingits del = exercit espanyol.

Son armes d'aquesta família una aspa d'or, i a cada un = dels buits formats per la mateixa aspa un astre del mateix me - tall, en camp blau.

En
la

NAVIDAD 1986

¿no sobresale
de pronto
una estrella
real
en medio
de la oscuridad
de nuestras
ciudades?

Poul Reding

En poques paraules

FRANZ LISZT (1811-1886)

S'han acoplit cent anys de la mort d'aquell músic hongarès. Just és fer-ne menció.

Si a inicis del XIX eren Paganini i el seu violí els qui marcaven la pauta per la qual es movien els dilettants de l'època, poc després serien Liszt i el seu piano els qui farien -tot seguint les passes de l'anterior- farien vibrar i convulsionar les masses histèriques. El fenomen dels fans no és precisament un invent dels seguidors del rock.

L'evocació del Franz Liszt ens du un univers de connotacions: Hongria, París, Alemany, Marie d'Agoult—Daniel Setern, Georg Sand, Còsima, Von Bulow, Wagner, poemes simfònics, rapsòdies, danses...

Tot plegat forma el vertiginós món d'aquell esperit plenament romàntic -per època i sentiment- que començà com virtuós del teclat, amb la càrrega d'exhibicionisme i buidor que això pot suposar, i acabà consagrat com compositor, consumat i profund.

Mogué riu de passions. Ell mateix fou passió. Dins el seu interior lluitaven constantment dues forces: món i esperit; amor sensual i sublimació religiosa; mística i passió. Home que havia tengut un esbart d'amants acabà ungit amb les ordres menors. Artista que havia captivat els salons de la societat benestant acabà dedicant-se a les composicions de volada religiosa.

Liszt! A finals d'aquell final romà no hi seria de més dedicar-li un record musical recreant alguna de les seves composicions. Certament que tant els debutants com els més exigents trobaran en el seu catàleg obres que les ompliran de satisfacció. Ho intentau?

Biel Massot i Muntaner
Pòrtol, octubre de 1986
(Per a la Premsa Forana de Mallorca)

FUTBOL 2ª Regional

C.D.F. SANTA EUGÈNIA

Després de tretze jornades - d'haver vist el nostre equip de futbol dins una nova categoria i sense fer menció a cap partit en concret, és el moment d'analitzar l'actual plantilla i del nivell del futbol que es practica.

Des del nostre punt de vista, actualment l'equip està equilibrat tenint en compte les limitacions de recursos humans. La porteria està perfectament coberta amb FERRÀ, titular habitual; i MAYOL, que en els seus compromisos compleix a la perfecció. La defensa pareix que ha trobat la confiança que abans mancava; a l'experiència i eficàcia de J. CRESPI s'hi uneix la força perenne i voluntat incansable de MATEU ÀNGEL (ja fitxe dins l'esquema del mïster), i l'important missió consolidada d'en BAUÇA; per altre part, altres homes com CARBONELL (a vegades juga mes andavant) o M. CANYELLES, o LOPEZ, o P. SANCHEZ complementen la retaguardia en la demarcació de lateral dret. En el centre del camp, una parcel·la difícil a la que l'entrenador hi posa molta atenció, hi trobam el batallador i tècnic J. CANYELLES, la fúria de J. JAUME, el tot terreny T. GUÀRDIA i T. ARROM, un home pràctic dins la línia medular. Andavant juguen P. CRESPI, un mestre amb el balon damunt els peus, J. DEIÀ, un home d'àrea que sap està al seu lloc, tranquil, serè i complidor, M. CRESPI especialista del joc per l'ala esquerra i P. AMENGUAL amb la seva voluntat infatigable, completen la vanguardia taujana en la àrdua missió de fer gols.

oooooooooooo

Darrers partits:

Sta. Eugènia 3	Génova 1
Porreres Ato. 0	Sta. Eugènia. 0

Consell 2
Sta. Eugènia 4

Quasi la mitat del poble es desplaça a Consell per presenciar el partit onzè de la lliga de 2ª Regional entre l'equip local i el Santa Eugènia. Per allò de la proximitat dels dos pobles l'encontre es presentava interessant, i ho va ésser de debó.

El Sta. Eugènia alineava a Mayol, M. Canyelles (Jaume, 45'), Bauça, Mateu Àngel, J. Crespí, J. Canyelles, T. Guàrdia, Carbonell (López, 89') P. Crespí, Deià i M. Crespí.

La primera fase del partit es caracteritzà per un respecte mutu dels dos equips cap dels quals lo grava imposar-se clarament; malgrat això la ventaja dels locals era que controlaven mes el centre del camp. Però paradoxicament la cosa canvia a partir de l'expulsió de dos jugadors (un delanter conseller i P. Crespí) quan el marcador anava 1 a 0. Poc després havia d'arribar el segon gol local d'un tir imparabile de l'extrem dret. A continuació, el Sta. Eugènia agafa les riendes que ja no amollaria de tot el temps. Quatre o cinc homes taujans protagonitzen una jugada que culmina en gol de J. Deià.

A la segona part, el mïster ho juga tot a una carta: supleix el lateral M. Canyelles per J. Jaume. Això augmenta el poderiu ofensiu mentre els J. Crespí, Mateu Àngel i Bauçà estaven colossals enrredera. Amb la serenitat que el caracteritza, una altre vegada, J. Deia volguent demostrar davant els seus conciutadans que la seva funció es fer gols, marca el 2 a 2. Després de deu minuts, en plena euforia taujana, al tercer córner seguit Bauçà, en una posició habitual en aquestes jugades, logra enviar amb el cap el balon dins la xerra.

Com mes avançava el temps mes esfonsats i desmoralitzats estaven els locals veient-se sorpresos per un joc que anava de cada vegada millorant. La culminación d'aquesta gran part va ésser el quart gol, que succeí així: J. Jaume puja la pilota, el seu tir es rebujat per un defensa quedant el balon sense control, aleshores M. Crespí la recoleix i amb maestria aixeca l'esfèric per damunt el porter.

En definitiva, una victòria física i moral d'un Sta. Eugènia que remontà un resultat advers superant i humiliant a un pobre Consell.

oooooooooooooooo

Santa Eugènia 6
Mariense 1

Amb mes pena que glòria passà el Mariense per dins el Pou Nou en un partit que només te una història: els gols i les incontables ocasions per part de l'equip local que alineava els mateixos de Consell excepte el sancionat P. Crespí, suplit per Amengual.

Com es referia abans, desde el primer minut els mariandos veien que la seva àrea era lloc de constant perill i que la tormenta de gols podia arribar en qualsevol moment. Això succeí

passat el primer quart d'hora en una jugada per l'extrem esquerre d'on es serveix una pilota que dins l'àrea petita es introduïda per J. Deia. Minuts després, en una passada llarga, surten dos delanters visitants en posició dubtosa, que en superioritat numèrica conseguïxen empatar. Però l'alegria dura poc - perque a la següent jugada i també per l'esquerra, un balon llançat per M. Crespí es introduït a la xerra amb l'ajuda d'un defensor. Al minut 45, arriba el tercer gol, el millor d'execució: J. Crespí, fora de l'àrea, xuta i el balon entra per l'escaire.

La segona part no canvià gaire, és a dir, continuà l'insistència, a vegades massa precipitada, en el marc visitant, mentre Mayol quasi no tenia feine. J. Deia culmina una jugada personal després de desfer-se de dos defenses i el porter que res pot fer per evitar el 4 a 1. Mes tard, dins la mateixa àrea ningú logra controlar la pilota - que queda morta a peus de Bauçà - que sense problemes l'envia dedins. J. Canyelles fou l'autor del sisè i darrer gol, encara que n'hi va haver un altre que no pujà al marcador - després d'haver-se concedit per l'àrbit.

En conclusió, el Sta. Eugènia - aconseguí un resultat molt eloqüent frant a un Mariense distint del de les anteriors temporades.

Atc. Son Gotleu 1
Sta. Eugènia 0

Amb aquest resultat acabà el partit entre dos equips que es coneixen perfectament desde enrera. Una vegada més, la seva situació a la tabla en principi donava interès a l'espectacle, cosa que mancà en la realitat dels norante minuts. Pareixia que el Sta. Eugènia va sortit poc motivat i en baixa condició anímica, el que va fer que, apart dels plantejaments inicials, sempre anàs a remolc de l'equip local, clar dominador del partit perquè va tenir més la pilota en el seu poder i perquè tingué mes ocasions del gol. Res que objectar al marcador que per mitjà d'un solitari gol (en jugada poc convincent) va fer justícia als mèrits dels dos equips, que mostraren un correcte comportament, de manera que l'àrbit -un excel·lent àrbitratge- no va tenir que amonestar a cap jugador.

oooooooooooooooo

Santa Eugènia 2
Poblense 2

Repartiment de punts va ésser la renda del partit jugat entre l'equip taujà i el líder Poblense, un conjunt molt complet, físicament i tècnicament, en totes les línies. Els poblers tenen uns primers moments desbordants obligant a emprar-se a fons a Ferrà, mentre la defensa no havia aconseguit situar-se. A poc a poc, els encoblaments es duïen a terme i es comença a crear alguna jugada; però els qui ho coneixen de debó són els centrecampistes visitants que dominaren sempre la seva parcel·la i passaven pilotes als seus extrems, no sempre ben marcats pels seus pars. Això va significar que hi hagués bastantes ocasions perilloses dins l'àrea local que no tendrien conseqüències per fallades dels delanters del Poblense.

Però devers la mitja hora, a una jugada per la dreta devora el banderí de córner, Amengual passa el balon i J. Deia, superant la sortida falsa del porter, l'envia amb el cap dins la porteria. Aprop de la finalització de la primera part es produeix el gol de l'empat, originat en una jugada semblant a altres que havien succeït.

Al minut 66 es dur a terme una jugada clau; mentre els jugadors taujans estaven molt avançats, te lloc un contraatac pobler de tres contra un, superioritat numèrica que possibilità acabar la jugada en gol, encara que ilegal per fora de joc i possible falta a M.A. Canyelles. L'àrbit no en vol saber res. Aquesta i properes jugades ocasionaren situacions tenses entre els jugadors, no sempre controlades pel de torn, que, al menys, tenia en compte el temps que es perdia, qüestió que beneficià en gran manera al Santa Eugènia perquè quan passaven cinc minuts del temps reglamentari, Amengual, decidí en els dos gols, marcava el de l'empat. El 2 a 2 era considerat un resultat just per molts d'espectadors i pel propi entrenador, que manifestava al final del partit que el Poblense és el més ferm candidat a obtenir el títol. Parlavem també de la jugada del segon gol pobler; per ell hi va haver un clar "out side". Així mateix manifestava que era lògic que l'àrbit allargàs tant el partit perquè s'havia perdut molt de temps.

oooooooooooooooo

Situació del Sta. Eugènia a la tabla després de la 14ª jornada, a 14-12-86.

Poblense	10	2	2	37	12	22
Altura	9	4	1	25	14	22
Ath.S.Gotl.	9	3	2	25	14	21
Collerense	8	2	4	39	19	18
Gènova	7	3	4	25	16	17
STA.EUGENIA	4	8	2	28	19	16

oooooooooooooooo

Mikel.-

PREMSA
CORONA

PATÉ D'ANNERA

INGREDIENTS: 200 grs. de fetge d'anera, 100 grs. de fetge de pollastre, =
una cullerada grossa de mantega, mitja botella de crema de =
llet, una cullerada de conyac, una culleradeta de pebre verd.

PREPARACIÓ: Netejau i tallau els fetges. En calentiu la mantega i coeu- =
los lentament, sense que prenguin color. Afegiu el conyac, la
crema de llet i el pebre verd. Deixau-lo coure de 6 a 7 mi- =
nuts. Passeu-ho tot pel batedor fins que sigui una pasta molt
fina i homogènia. Posau-ho dins una tarrina a refredar dins =
la gelera. Adornau-ho amb pebre verd i gelatina (es ven dins =
sobres).

FIAMBRE DE CARN I POMA

INGREDIENTS: $\frac{1}{2}$ Kg. de fetge de porc, $\frac{1}{2}$ Kg. de carn picada de porc, 5 pomes
"reinetes", 2 ous, 200 grs. de bacon en llenques primas, una =
cullerada de sucre, una cullerada de ralladures de llimona, =
sal, pebre, timó (tomillo) i una fulla de llorer.

PREPARACIÓ: Pelau les pomes i tallau-les en làmines, polsejau-les amb el =
sucre i la ralladura de llimona. Dixau-ho reposar durant tren =
ta minuts. Mesclau la carn amb el fetge, els ous i el timó. =
Trepau-ho amb sal i pebre. Folrau un motlo rectangular amb =
les llenques de bacon i ompliu-lo amb sostres alternats de la
preparació anterior i làmines de poma. Tapau-ho amb llenques =
de bacon i posau-hi damunt el llorer. Deixau-ho a forn mig du =
rant una hora i mitja.

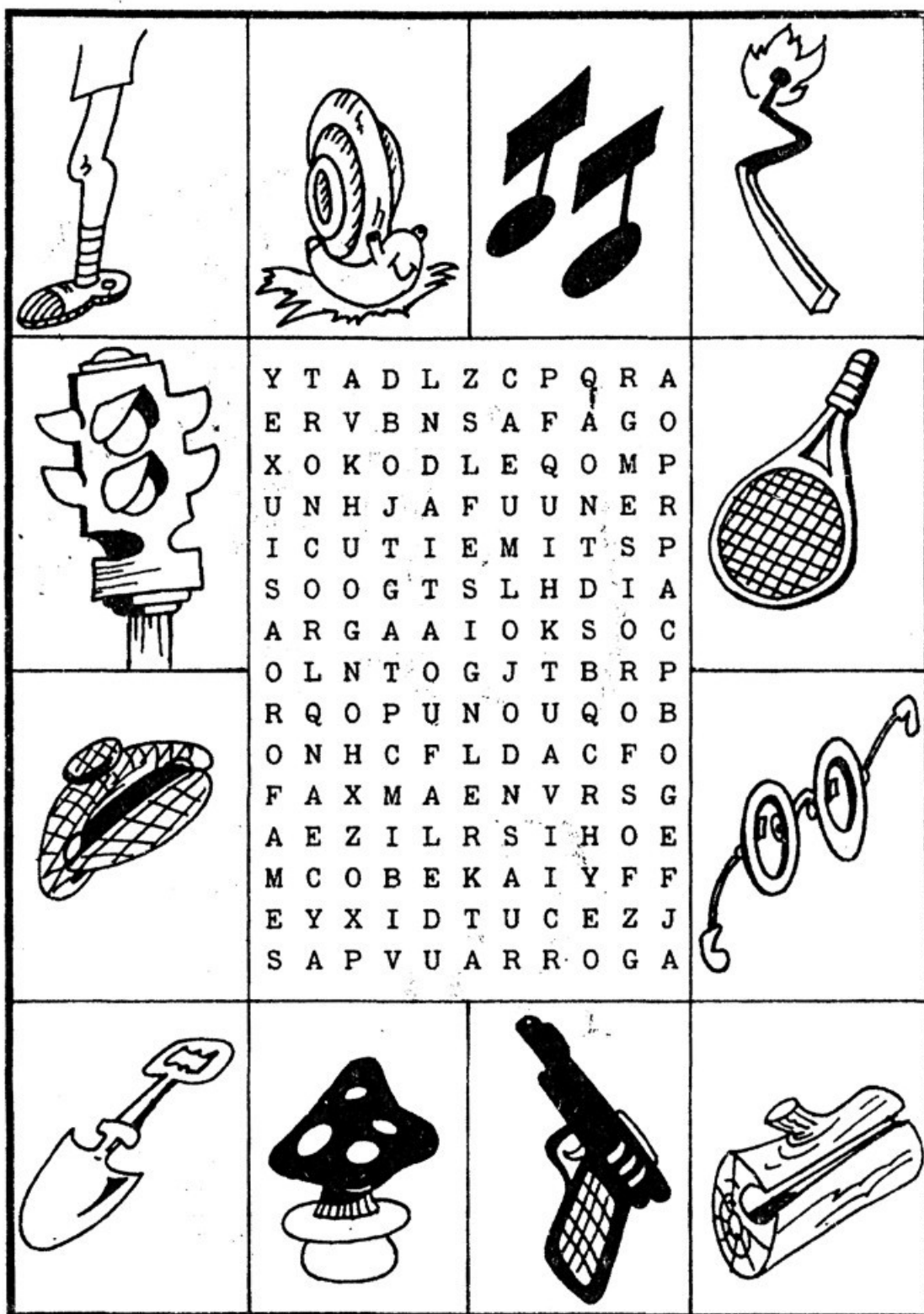
PINYA AMB FRUITES

INGREDIENTS: (Per a 4 persones) Una pinya grossa, dues taronges, dos plà =
tans, 2 Kiwis, 500 grs de sucre molt, un sobret de sucre vai =
nillat, el suc de una llimona, 10 cc. de Cointreau, 10 cc. =
d'aigua i nata montada.

PREPARACIÓ: 20 minuts, MACERACIÓ 30 minuts COCCIÓ 5 minuts.
Dins una pella petita preparau l'almívar amb el suc de llimo =
na, el cointreu i l'aigua, dixant-ho bullir 5 minuts a poc =
foc. Xapau la pinya de dalt abaix. Separu la carn i tallau-la
a daus, dixau-la macerar dins l'almívar. Pelau les altres =
les altres fruites i tallau-les a quadrets i afegiu-les a la
maceració anterior, al manco mitja hora. Abans de servir, om =
pliu les dues mitges clovelles de la pinya amb la preparació
anterior. Serviu-ho molt fred amb las nata montada o flamejat
el darrer moment amb tres cullerades soperes de cointreau.

SOPA GRÀFICA

El Nin

Germans, Déu ha nascut
en un pesebre, Al.leluia.
Germans, cantau amb mí:
"GLÒRIA A DÉU A LES ALTURES"

Des del seu cel ha duit
mil ales fins al seu bres
Germans, cantau amb mí:
"GLÒRIA A DÉU A LES ALTURES"

Avui moren tots els odis
i reneixen les tendreses.
Germans, cantau amb mí:
"GLÒRIA A DÉU A LES ALTURES"

El cor més perdut
ja sab que qualcú el cerca.
Germans, cantau amb mí:
"GLÒRIA A DÉU A LES ALTURES".